

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

FARKLI AÇIDAN DIŞ TİCARET

Arařtırma Raporu

Ekim 2022

İÇİNDEKİLER

1	DIŞ TİCARETİN ÖZETİ	3
2	FARKLI AÇIDAN DIŞ TİCARET.....	4
2.1	DAHİLDE İŞLEME REJİMİ	4
2.2	HARIÇTE İŞLEME REJİMİ	5
2.3	SERBEST BÖLGELER	6
2.4	ANTREPO	7
2.5	GÜMRÜK MÜDÜRLÜKLERİ	8
3	SONUÇ	11

1 DİŞ TİCARETİN ÖZETİ

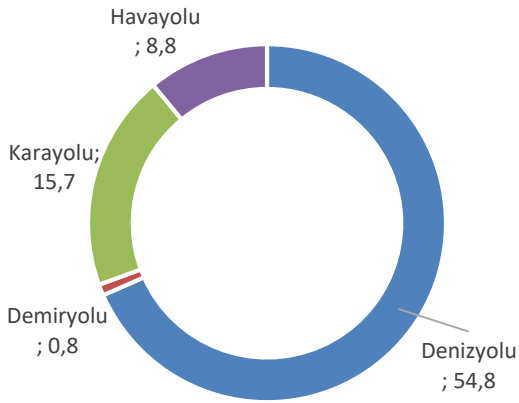
Ülkemizin 2022 yılı ilk sekiz ayı dış ticaretine ödeme şekli açısından bakıldığında; ihracat ve ithalatta ağırlığı mal mukabili ödeme oluşturmaktadır. Mal mukabili ödeme, dış ticarete ödeme yöntemleri arasında yaklaşık %70'lik ağırlığa sahiptir.

Tablo 1. Ödeme Şekline Göre Dış Ticaret

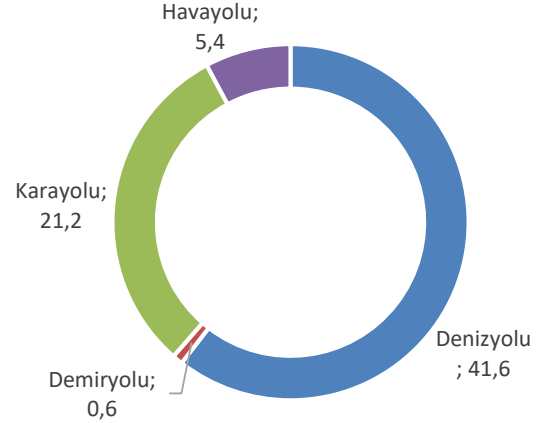
S.	Ödeme şekli	İthalat	%	İhracat	%
1	Mal mukabili ödeme	157.699.490	69,1	111.273.676	68,2
2	Peşin ödeme	45.892.555	20,1	27.003.420	16,6
3	Vesaik mukabili ödeme	5.392.309	2,4	14.205.859	8,7
4	Akreditif	5.547.916	2,4	8.976.009	5,5
5	Vadeli akreditif	13.586.160	6,0	1.671.682	1,0

Taşıma moduna göre dış ticarete bakıldığında; ithalatımızın %54,8'i, ihracatımızın ise %41,6'sı denizyoluyla yapılmaktadır.

Şekil 1. Taşıma Şekline Göre İthalat

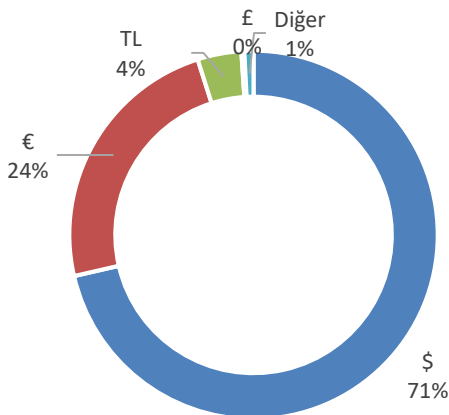

Şekil 2. Taşıma Şekline Göre İhracat

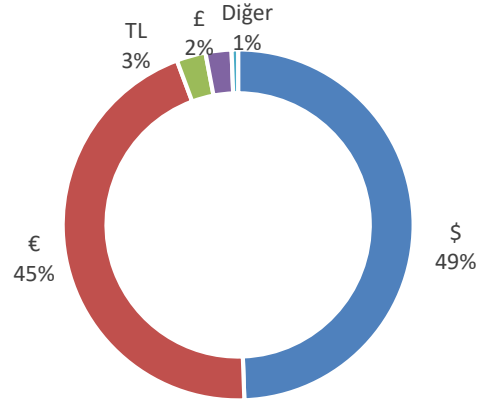

Döviz türüne göre dış ticarete bakıldığında; ithalatımızın %71'i, ihracatımızın %49'u ABD doları ile yapılmaktadır. İthalatın aksine ihracatta Euro'nun ağırlığı daha fazladır.

Şekil 3. Döviz Türüne Göre İthalat

Şekil 4. Döviz Türüne Göre İhracat

2 FARKLI AÇIDAN DIŞ TİCARET

2.1 DAHİLDE İŞLEME REJİMİ

Dahilde işleme rejimi; İhraç ürünleri üretmek için gerekli olan ve dışarıdan ithal edilen, bu yüzden de ithali gümrük vergisine tabi ara mallara ya da girdilere gümrük muafiyeti getiren bir ihracatı teşvik sistemidir. Örneğin kumaş ithal edip gömlek ihraç edilmesidir.

2022 yılının ilk sekiz ayında alınan dahilde işleme izin belgelerine bakıldığında; 52,5 milyar dolarlık ihracata karşılık 29,1 milyar dolarlık ithalat öngörülmektedir.

İller arasında dahilde işleme izin belgelerinin %44,6'sı İstanbul tarafından alınmıştır. Sektörel bazda ise ilk sırada ana metal sanayi gelmektedir. Şirketler içerisinde ise ilk sırada 4 milyar dolarlık öngörülen ihracat miktarıyla Ford Otomotiv gelmektedir.

Konya'nın verilerine bakıldığında; 2022 yılının ilk sekiz ayında 375 milyon dolarlık öngörülen ihracat rakamına karşılık 189 milyon dolarlık ithalat öngörülmektedir. Konya, il sıralamasında 18. sırada yer almaktadır. Konya dahilde işlemeden en çok yararlanan sektör gıda ürünleri imalatı sektörü iken en çok yararlanan firma ise Konya Şeker olmuştur.

Tablo 2. Konya'da Dahilde İşleme Rejiminden En Fazla Yararlanan İlk Beş Şirket

Şirket	Sektör	İhracat (Milyon \$)
Konya Şeker	10- Gıda ürünleri	80,8
FMC Hidrolik	28- Bys makine ve ekipman imalatı	17,1
Tosunoğulları Mobilya	31- Mobilya imalatı	13,0
Konya Selçuk Krom	23- Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	12,8
SAB Otomotiv	29- Motorlu kara taşıtı imalatı	9,9

2.2 HARIÇTE İŞLEME REJİMİ

Hariçte işleme rejimi ise, işlem görmek üzere hammaddelerin önce ihraç edilmesi, işlem gördükten sonra ürün olarak tekrar ülkemize ithal edilmesidir. Ayrıca bu süreçte vergi muafiyeti sağlanır. Hariçte İşleme İzin Belgesi, Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenir.

2022 yılının ilk sekiz ayında alınan hariçte işleme izin belgelerine bakıldığında; 116,3 milyon dolarlık ihracata karşılık 142,8 milyon dolarlık ithalat öngörülmektedir.

İller arasında dahilde işleme izin belgelerinin %45,2'si Bursa tarafından alınmıştır. Sektörel bazda ise ilk sırada motorlu kara taşıtı sanayi gelmektedir. Şirketler içerisinde ise ilk sırada 64,6 milyon dolarlık öngörülen ithalat rakamıyla Leoni Kablo gelmektedir.

Konya için hariçte işleme rejimi verisi bulunmamaktadır.

2.3 SERBEST BÖLGELER

Serbest bölge, ülke siyasi sınırları içerisinde yer almasına karşılık ülkenin gümrük sahaları dışında kalan bölgeleridir. Serbest bölgede, bulunduğu ülkeye nazaran daha geniş muafiyet ve teşvikler tanınır. Ayrıca ülkede geçerli ticari, mali, iktisadi düzenlemelerden kısmi veya tamamen muafıdır.

2021 yılı itibariyle ülkemizde toplamda 18 tane serbest bölge bulunmaktadır. Serbest bölgelerde faaliyet ruhsatına sahip firmaların %73,7'si yerli firmalardan oluşmaktadır. Ayrıca, bu firmaların %39,8'i üretim, %36,5'i ise alım satım yapmaktadır. 2021 yılında serbest bölgelerde 10,5 milyar dolar mal girişi olurken 14 milyar dolarlık mal çıkışı yaşanmıştır.

En Çok Ticaret Yapılan Sektör

Sanayi sektörü

En Çok Ticaret Yapılan Bölge

AB (27) Ülkeleri

Ticaret Hacminde İlk 3 İl

1. Ege (4,6 milyar \$)
2. Mersin (3,3 milyar \$)
3. Avrupa (2,9 milyar \$)

İstihdamda İlk 3

1. Ege (21.681 kişi)
2. Bursa (12.128 kişi)
3. Mersin (9.603 kişi)

İhracat

9,7 milyar \$

İthalat

7 milyar \$

Konya'da serbest bölge olmadığı için bir veri bulunmamaktadır.

2.4 ANTREPO

Antrepolar, yabancı malların tarife ödenmeden gümrük makamlarının denetimi altında uzunca bir süre muhafaza edilmesine yarayan kapalı alanlardır. Doğrudan gümrük idaresi tarafından işletilirse gerçek antrepo, özel kişiler tarafından işletilirse fiktif antrepo adını alır.

Türkiye’de 1.194 tane antrepo faaliyet göstermektedir. En çok antreponun olduğu gümrük müdürlüğü 112 antrepo sayısı ile Halkalı Gümrük Müdürlüğüdür. Halkalı Gümrük Müdürlüğü’nün ardından Dilovası ve Mersin gümrük müdürlükleri gelmektedir.

Tablo 3. Antrepo Sayısına Göre Gümrük Müdürlükleri

S.	Gümrük Müdürlüğü	Antrepo Sayısı
1	Halkalı Gümrük Müdürlüğü	112
2	Dilovası Gümrük Müdürlüğü	98
3	Mersin Gümrük Müdürlüğü	80
4	Erenköy Gümrük Müdürlüğü	72
5	Derince Gümrük Müdürlüğü	60
6	Ambarlı Gümrük Müdürlüğü	52
7	İzmir Gümrük Müdürlüğü	52
8	A.H.L. Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü	41
9	Aliağa Gümrük Müdürlüğü	37
10	Antalya Havalimanı Gümrük Müdürlüğü	33

Konya’da ise T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT) ve Yüntes Makine olmak üzere iki tane antrepo bulunmaktadır.

2.5 GÜMRÜK MÜDÜRLÜKLERİ

2021 yılında gümrük müdürlüklerine göre dış ticarete bakıldığında; ithalat açısından İstanbul Havalimanı gümrük müdürlüğü, ihracat açısından ise Murat Bey (İstanbul) gümrük müdürlüğü ilk sırada gelmektedir.

Tablo 4. Gümrük Müdürlüklerine Göre Dış Ticaret (milyar \$)

S.	Gümrük Adı	İthalat	Gümrük Adı	İhracat
1	Gizli Veri	44,8	Murat Bey Güm. Md.	19,5
2	İstanbul Havalimanı Güm. Md.	16,1	Aliğa Güm. Md.	15,1
3	Derince Güm. Md.	15,9	Mersin Güm. Md.	11,1
4	Dilovası Güm. Md.	15,8	Derince Güm. Md.	10,8
5	Ambarlı Güm. Md.	15,5	Erenköy Güm. Md.	10
Toplam		239	Toplam	165,6

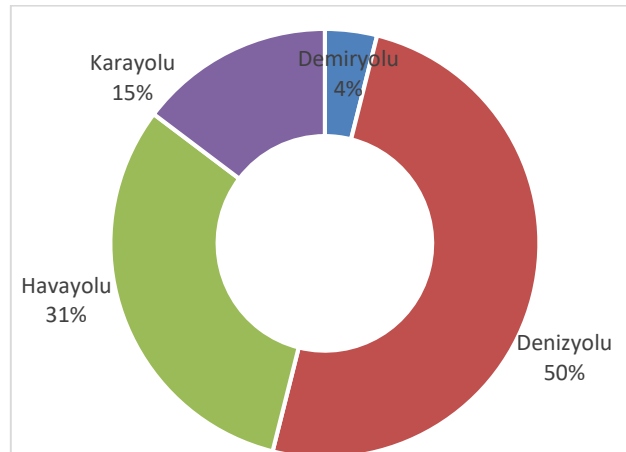
Tüm taşıma modlarının olduğu bir il bulunmamaktadır. En çok taşıma modunun olduğu iller; Artvin, Edirne, Gaziantep, Hatay, Mardin ve Van olarak sıralanmaktadır. Konya'da ise sadece havayolu taşıma modunda gümrük bulunmaktadır.

Tablo 5. Taşıma Moduna Göre İllerin Sıralaması

S.	İl Adı	Demiryolu	Denizyolu	Havayolu	Karayolu	Toplam
1	Artvin		1	1	1	3
2	Edirne	1	1		1	3
3	Gaziantep	1		1	1	3
4	Hatay		1	1	1	3
5	Mardin	1		1	1	3
6	Van	1		1	1	3

Türkiye hudut kapılarında toplamda 204 adet gümrük müdürlüğü bulunmaktadır. Taşıma moduna göre bu hudut kapılarına bakıldığında; %50'si Denizyolu, %31'i ise havayolu, %15'i karayolu ve %4'ü demiryoluna yöneliktir.

Şekil 5. Taşıma Moduna Göre Gümrük Müdürlükleri Dağılımı (%)

İller bazında en çok gümrük müdürlüğü olan ilimiz, toplamda 15 gümrük müdürlüğü ile Hatay'dır. Hatay'ın ardından 13 gümrük müdürlüğü ile Muğla, 11 gümrük müdürlüğü ile İstanbul gelmektedir.

Tablo 6. En Çok Gümrük Müdürlüğü Olan İller

S.	İl Adı	Demir	Deniz	Hava	Kara	Toplam
1	Hatay	-	11	1	3	15
2	Muğla	-	11	2	-	13
3	İstanbul	-	8	3	-	11
4	Balıkesir	-	6	3	-	9
5	Çanakkale	-	8	1	-	9
6	İzmir	-	6	3	-	9

Ülkemizin komşu ülkelerine yönelik ihracatına bakıldığında; Irak'a yapılan ihracatta ilk sırada İpekyolu Gümrük Müdürlüğü gelmektedir. Sınır komşularımıza yapılan ihracatta Irak ve Suriye hariç diğer ülkelere ihracatta ilk sırada İstanbul Gümrük Müdürlükleri gelmektedir.

Tablo 7. En Çok Gümrük Müdürlüğü Olan İller

S.	Gümrük Adı	İl Adı	Ülke Adı	İhracat Dolar
1	İpekyolu Güm. Md.	Şırnak/Silopi	Irak	1.839.567.051
2	Gaziantep Güm. Md.	Başpınar/Gaziantep	Suriye	579.134.789
3	Erenköy Güm. Md.	Ataşehir/İstanbul	İran	643.355.422
4	Murat Bey Güm. Md.	Çatalca/İstanbul	Yunanistan	734.845.826
5	Murat Bey Güm. Md.	Çatalca/İstanbul	Bulgaristan	1.351.574.515
6	Erenköy Güm. Md.	Ataşehir/İstanbul	Gürcistan	406.146.763
7	İstanbul Posta Güm. Md.	Arnavutköy/İstanbul	Ermenistan	10.236
8	Erenköy Güm. Md.	Ataşehir/İstanbul	Azerbaycan	571.456.164

Ülkemizin komşu ülkelerden yaptığı ithalata bakıldığında; Irak'tan yapılan ithalatta ilk sırada İstanbul Havalimanı Yolcu Salonu gümrük müdürlüğü gelmektedir. Komşu ülkelerden yapılan ithalatta Suriye hariç ithalatta ilk sırada sınırdaki gümrük müdürlüğü değildir.

Tablo 8. En Çok Gümrük Müdürlüğü Olan İller

S.	Gümrük Adı	İl Adı	Ülke Adı	İthalat Dolar
1	İstanbul Havalimanı Yolcu Salonu GM	Arnavutköy/İstanbul	Irak	971.011.831
2	Dilovası GM	Dilovası/Kocaeli	İran	488.788.263
3	Öncüpınar GM	Kilis	Suriye	35.697.302
4	Körfez Petrokimya GM	Körfez/Kocaeli	Yunanistan	287.060.085
5	Gebze GM	Gebze/Kocaeli	Bulgaristan	486.302.906
6	Ankara GM	Çankaya/Ankara	Gürcistan	57.852.815
7	Erenköy GM	Ataşehir/İstanbul	Ermenistan	751.854
8	Kahramanmaraş GM	K.Maraş	Azerbaycan	111.960.761

Ülkemizin ihracatına ilk 5 sıradaki ülkelere bakıldığında; 2021 yılında en çok ihracat yaptığımız Almanya'ya ilk sırada Murat Bey Gümrük Müdürlüğünden yapılmıştır. İhracatta ikinci sıradaki ABD'ye Aliğa GM, Birleşik Krallık ise İzmir GM ilk sırada yer almaktadır.

Ülkemizin ithalatına ilk 5 ülke açısından bakıldığında; 2021 yılında en çok ithalat yaptığımız Çin'de ilk sırada Ambarlı Gümrük Müdürlüğünden yapılmıştır. Ambarlı GM'nin ardından Almanya'da Dilovası GM, ABD'de ise İstanbul Havalimanı GM ilk sırada gelmektedir.

Tablo 9. En Çok Dış Ticaret Yaptığımız Ükelere Göre Gümrük Müdürlükleri

Gümrük Adı	Ülke Adı	İhracat Dolar	Gümrük Adı	Ülke Adı	İthalat Dolar
Murat Bey GM	Almanya	5.180.023.797	Ambarlı Güm. Md.	Çin	7.359.552.872
Aliğa GM	ABD	2.205.869.050	Gizli Veri	Rusya	8.894.248.604
İzmit GM	B. Krallık	2.141.417.414	Dilovası Güm. Md.	Almanya	2.627.111.172
Gemlik GM	İtalya	1.314.489.299	İstanbul Havalimanı Güm. Md.	ABD	2.056.400.302
İpekyolu GM	Irak	1.839.567.051	Murat Bey Güm. Md.	İtalya	1.546.947.438

Konya Gümrük Müdürlüğünden yapılan ihracatta ilk sırada 196,3 milyon dolarlık rakamıyla Irak gelmektedir. Irak'ın ardından Özbekistan ve Rusya gelmektedir. Konya Gümrük Müdürlüğünden yapılan ithalatta ise ilk sırada 27,5 milyon dolarlık rakamıyla İran ilk sırada yer almaktadır İran'ın ardından 24,2 milyon dolarlık ithalatıyla Almanya ikinci, 20,5 milyon dolarlık ithalatıyla İtalya üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 10. Konya Gümrük Müdürlüğünden Yapılan İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke

Ülke Adı	İhracat Dolar	Ülke Adı	İthalat Dolar
Irak	196.373.880	İran	27.549.107
Özbekistan	119.782.554	Almanya	24.287.430
Rusya	73.419.659	İtalya	20.573.405
İran	66.931.261	İspanya	9.410.057
Almanya	65.032.385	Bulgaristan	8.180.779

Konya gümrük müdürlüğünden yapılan ihracat fasıl bazında ilk sırada 84 kazan ve makineler sektörü ilk sırada gelmektedir.

Tablo 11. Fasıllara Göre Konya Gümrük Müdürlüğünden Yapılan İhracat (İlk Beş)

Fasıl No	Fasıl Adı	İhracat (\$)
84	Kazan, makine	52.589.046
39	Plastik ve mamulleri	22.276.385
76	Alüminyum	18.236.296
73	Demir veya çelikten eşya	10.697.983
87	Motorlu kara taşıtları	6.872.091

3 SONUÇ

Sonuç olarak dış ticaretimize farklı bir açıdan bakıldığında öne çıkan hususlar şu şekilde özetlenebilir:

- Dış ticaretimizin yaklaşık %70'i mal mukabili ödeme yöntemiyle yapılıyor.
- Taşıma modu açısından ürünlerimizin %50'ye yakını denizyoluyla yapılıyor.
- Döviz türün açısından dış ticaretimizin çoğu ABD doları ile yapılıyor.
- Dahilde işleme rejiminden en çok İstanbul faydalanıyor.
- Dahilde işleme rejiminden Konya'dan en çok Konya Şeker yararlanıyor.
- Hariçte işleme rejimi açısından ilk sırada Bursa bulunuyor.
- Hariçte işleme rejimi Konya tarafından kullanılmıyor.
- Serbest bölgeler içinde en yüksek istihdam ve ticaret hacmine sahip Ege Serbest Bölgesidir.
- Serbest bölgelerden 2021 yılında 9,7 milyar \$ ihracat, 7 milyar \$ ithalat yapılmıştır.
- Türkiye'de toplam 1.194 tane antrepo faaliyet gösteriyor.
- Konya'da ise sadece PTT A.Ş. ve Yüntes Makine olmak üzere iki tane antrepo var.
- Gümrük müdürlükleri açısından tüm taşıma moduna sahip il bulunmuyor.
- En çok taşıma moduna sahip iller; Artvin, Edirne, Gaziantep, Hatay, Mardin ve Van'dır.
- Gümrük müdürlüklerinin %50'si denizyolu taşıma modunda faaliyet gösteriyor.
- En çok gümrük müdürlüğü bulunan il Hatay'dır.
- Sınır komşularımız açısından bakınca, Irak ve Suriye hariç diğer komşu ülkelere en çok ihracat İstanbul'dan yapılmıştır.
 - En çok ihracat ve ithalat yaptığımız ülkelere yönelik gümrük müdürlüklerine bakıldığında; en çok ihracat yaptığımız Almanya'ya ihracatta ilk sırada İstanbul Murat Bey Gümrük Müdürlüğü, en çok ithalat yaptığımız ithalatta ise İstanbul Ambarlı Gümrük Müdürlüğü ilk sırada yer alıyor.
 - Konya Gümrük Müdürlüğünde; ihracatta ilk sırada Irak, ithalatta ilk sırada ise İran vardır.
 - Konya Gümrük Müdürlüğünden en çok 84 Kazan ve makineler ihraç edilmiştir.

4 KAYNAKÇA

- T.C. Ticaret Bakanlığı
- Türkiye İstatistik Kurumu